

Regionale kernboodschap Luchtkwaliteit 2022

Inhoud

1. Regionale kernboodschappen algemeen	3
1.1 Doel regionale kernboodschappen	3
1.2 Kernboodschappen regionaal versus lokaal	3
1.3 Proces na kernboodschappen	3
2. Regionale kernboodschap Luchtkwaliteit	4
2.1 Aanleiding.....	4
2.2 Huidige situatie	4
2.3 Regionale aanbevelingen	5
Bijlage	7
A. Bronnenlijst	7

1. Kernboodschappen algemeen

Gekoppeld aan de vierjaarlijkse Gezondheidsmeter stelt GGD Haaglanden lokaal gerichte beleidsadviezen op. Deze adviezen ondersteunen gemeenten bij te maken keuzes op gebied van publiek gezondheidsbeleid. Ook in 2022 ontvangen de gemeenten weer lokale kernboodschappen mede gebaseerd op de Gezondheidsmeter 2020.

Naast de lokale adviezen brengt GGD Haaglanden dit keer ook een regionale kernboodschap uit. In tegenstelling tot de kernboodschappen Corona (februari 2021) gaat het hierbij niet specifiek over de invloed van Corona op de gezondheid in de regio Haaglanden. Bij deze regionale kernboodschap gaat het over een complex thema die voor de hele regio relevant is en waarbij een regionale aanpak leidt tot meer kansen op het verbeteren van de situatie. Gemeenten staan sterker als ze elkaar opzoeken en een gezamenlijke aanpak realiseren. GGD Haaglanden neemt hierbij graag een adviserende en coördinerende rol op zich.

1.1 Doel regionale kernboodschap

Vanuit de visie 2030, zoals te vinden op [onze website](#), wil GGD Haaglanden met een regionaal perspectief werken aan een goede gezondheid van alle inwoners in de regio.

Daarom wil GGD Haaglanden naast lokale kernboodschappen aan de hand van een regionale kernboodschap de gemeenten in regio Haaglanden stimuleren samen te werken bij de aanpak van thema's die in de hele regio spelen.

Deze regionale kernboodschap heeft tot doel samen de publieke gezondheid te verbeteren op het gebied van luchtkwaliteit. Dit thema kwam als regionale prioriteit naar voren in de bespreking van de landelijke nota in het Algemeen Bestuur in 2021 en is gebaseerd op resultaten uit de Gezondheidsmeter. Bovendien sluit het aan op de visie 2030 van de GGD waarin een van de ambities is dat de GGD adviseur voor een gezonde leefomgeving is.

Voor veel onderwerpen geldt dat een aanpak moet aansluiten bij de infrastructuur, initiatieven en mogelijkheden op lokaal niveau, zoals bijvoorbeeld de thema's gezond gewicht, welbevinden en genotmiddelen. Het regionale thema luchtkwaliteit vraagt (naast lokale inzet) om versterking op regionaal niveau. Enerzijds omdat schaalvergroting meer slagkracht geeft, bijvoorbeeld meer mogelijkheden voor onderzoek en monitoring, anderzijds omdat dit thema zich niet beperkt tot de lokale situatie, maar de gemeentegrenzen overschrijdt.

1.2 Kernboodschappen regionaal versus lokaal

GGD Haaglanden brengt per gemeente lokale kernboodschappen uit. Die lokale kernboodschappen geven aan elke gemeente individueel advies over keuzes voor het lokale publiek gezondheidsbeleid. Kennis en ervaring van individuele gemeenten, bijvoorbeeld op het gebied van bevordering van een gezonde leefstijl, neemt GGD Haaglanden hierin mee, zodat gemeenten van elkaar kunnen leren. Bij deze regionale kernboodschap ligt de nadruk op het regionaal samenwerken. Het kan voorkomen dat luchtkwaliteit zowel lokaal als regionaal prioriteit krijgt in de adviezen van GGD Haaglanden. In dat geval is het advies om naast het opzoeken van regionale samenwerking ook lokaal extra inzet te (blijven) organiseren.

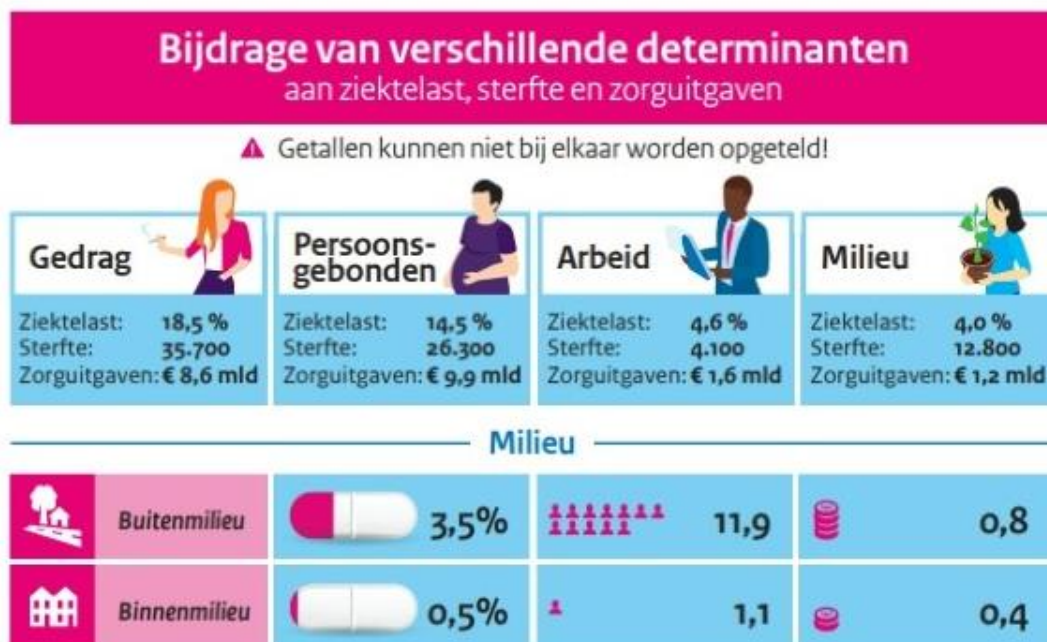
1.3 Proces na kernboodschappen

De GGD is te allen tijde bereid om aanvullend te adviseren, uitwisseling tussen gemeenten te faciliteren en waar nodig en gevraagd te coördineren bij het tot stand komen van een regionale aanpak.

2. Regionale kernboodschap Luchtkwaliteit

2.1 Aanleiding

Van alle milieufactoren heeft luchtverontreiniging het meest negatieve effect op de gezondheid. Luchtverontreiniging is ongeveer even schadelijk voor de gezondheid als overgewicht. Om de gezondheid van inwoners van de regio Haaglanden te waarborgen nu en in de toekomst vraagt de GGD met deze kernboodschap aandacht voor het onderwerp luchtkwaliteit. Hoewel er binnen Nederland grotendeels aan de wettelijke normen van luchtkwaliteit wordt voldaan, leiden de huidige niveaus van zowel fijnstof als stikstofdioxide nog steeds tot negatieve gezondheidseffecten en een verkorting van de gemiddelde levensverwachting met circa 1 jaar^{1,2,3}. Jaarlijks overlijden in Nederland ca. 12.000 mensen voortijdig als gevolg van de blootstelling aan luchtverontreiniging. Bij lage niveaus van luchtverontreiniging treden al gezondheidseffecten op: er is geen ondergrens. De WHO adviseert dan ook om – wereldwijd, maar ook in Nederland – toe te werken naar veel lagere concentratieniveaus om zo veel mogelijk gezondheidswinst te bereiken. In september 2021 heeft de WHO de advieswaarden aanzienlijk aangescherpt⁴, waarmee de urgentie om aan schonere lucht te werken nog meer wordt benadrukt. Figuur 1 geeft een goede weergave van de bijdrage van het buitenmilieu aan ziektelast, sterfte en zorguitgaven.

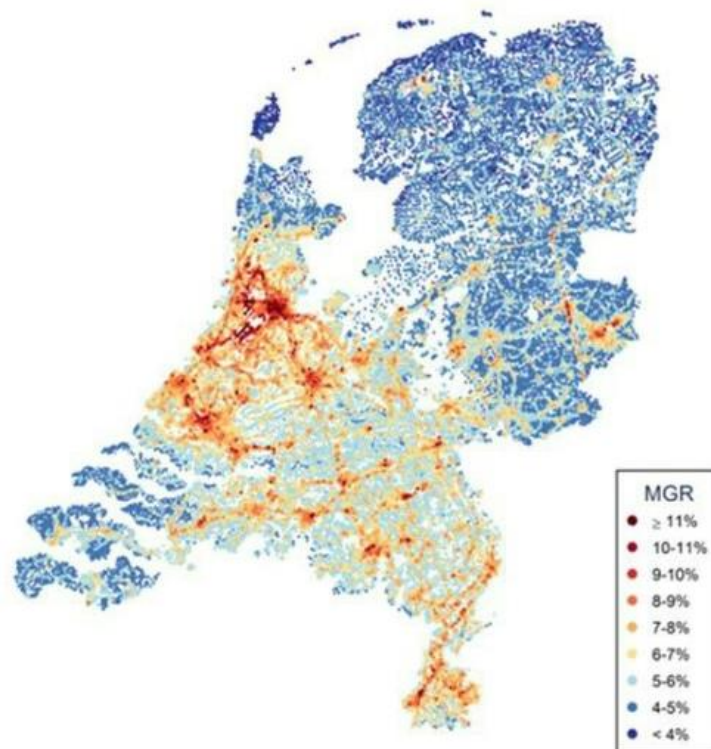
Figuur 1: Bijdrage van verschillende factoren aan de ziektelast, sterfte en zorguitgaven in Nederland (RIVM, 2018).⁵

Luchtverontreiniging geeft vooral bij mensen met luchtweg- en longklachten en hart- en vaatziekten verergering van deze ziekten, verergering van klachten en symptomen en toename van verzuim op school en werk. Oudere mensen, kinderen en mensen met een hart- en vaatziekte of longaandoening zijn extra gevoelig voor vervuilende stoffen in de lucht³. Belangrijkste emissiebronnen van fijnstof zijn energiegebruik, industrie, de landbouw en het wegverkeer. Een andere grote en groeiende bron van fijnstof is houtstook. Door het stoken van hout in o.a. open haarden, vuurkorven, BBQ's en terrashaarden ervaart 29% van de bewoners overlast (regio Haaglanden)⁶. Stikstofdioxide wordt vooral veroorzaakt door verkeer en in het bijzonder door dieselloertuigen.

2.2 Huidige situatie

Regio Haaglanden is grotendeels verstedelijkt en heeft daarnaast een grote woningbouwopgave. Naast de industrie is verkeer op drukke snelwegen en lokale wegen een belangrijke veroorzaker van luchtverontreiniging. De gezonde levensverwachting in Haaglanden ligt lager dan gemiddeld in Nederland. In 2020 was de levensverwachting in goed ervaren gezondheid bij geboorte voor mannen

in Haaglanden gemiddeld 65,3 jaar tegen 66,4 jaar in Nederland. Voor vrouwen was dit in Haaglanden gemiddeld 65,5 jaar tegen 65,8 jaar in Nederland⁶. De concentraties van luchtverontreiniging zijn in Haaglanden hoger dan gemiddeld in Nederland⁷, daarom is het aannemelijk dat de negatieve gezondheidseffecten in Haaglanden groter zijn dan gemiddeld in Nederland. Dit wordt onderbouwd door onderstaande kaart, waarin het gezondheidsrisico voor luchtkwaliteit en geluid als percentage van de totale ziektelast worden gepresenteerd.

Figuur 2: Cumulatief milieu-gerelateerd gezondheidsrisico voor de milieufactoren luchtkwaliteit en geluid als percentage van de totale ziektelast⁸

Luchtverontreiniging houdt zich niet aan (gemeente)grenzen en het verbeteren van de luchtkwaliteit kan dus alleen door een gezamenlijke inspanning. Het Schone Lucht Akkoord⁹ uit 2020 is een akkoord tussen Rijk, provincies en een groot aantal gemeenten en heeft het bereiken van gezondheidswinst als ambitie. Samen streven de deelnemende partijen door het permanent verbeteren van de luchtkwaliteit naar minimaal een halvering van de gezondheidsschade als gevolg van binnenlandse bronnen in 2030 ten opzichte van 2016. Dat betekent dat mensen langer, gezonder en met meer kwaliteit kunnen leven. In de regio Haaglanden hebben meerdere gemeenten het Schone Lucht Akkoord ondertekend: Delft, Den Haag, Leidschendam-Voorburg, Pijnacker-Nootdorp en Rijswijk.

In de themasessie van het Algemeen Bestuur (juli 2021) over de landelijke nota Volksgezondheidsbeleid is aangegeven dat er behoefte is om het thema luchtkwaliteit regionaal aan te pakken.

2.3 Regionale aanbevelingen

Het verbeteren van luchtkwaliteit heeft baat bij regionale inzet. Het is dan ook aan te bevelen dat alle gemeenten in de regio het Schone Lucht Akkoord ondertekenen. De gemeenten kunnen vervolgens de krachten bundelen in de uitvoering, waar ook andere partners op kunnen aansluiten, zoals de provincie en de omgevingsdienst. Inspiratie hiervoor kan worden geput uit voorbeelden van andere regio's. In de regio Utrecht zijn bijvoorbeeld meerdere gemeenten aangesloten bij het plan van de provincie om in te zetten op het verminderen van emissies door verkeer en het stimuleren van schone vormen van vervoer. Ook wordt actief samengewerkt op het verminderen van overlast door houtstook en wordt er gezamenlijk gelobbyd richting de Rijksoverheid en de Europese Unie

voor nationale en internationale bronmaatregelen¹⁰. In het verleden heeft ook de provincie Zuid-Holland in haar plannen onder het Schone Lucht Akkoord aangegeven regiobijeenkomsten te willen coördineren en organiseren.

Vanuit gezondheidsperspectief is daarnaast aandacht voor hoogrisicogroepen belangrijk. Extra inzet is nodig voor het terugdringen van de blootstelling van hoogrisicogroepen aan luchtverontreiniging:

- Aanvullende maatregelen om de luchtverontreiniging op bewoonde locaties met hoge concentraties luchtvervuiling, bijvoorbeeld nabij snelwegen, te verminderen. Voorbeelden van maatregelen zijn het instellen van milieuzones waar erg vervuilende voertuigen worden geweerd en het geven van voorlichting over de gezondheidseffecten van houtstook.
- Extra beschermen van hooggevoelige groepen (zoals oudere mensen, kinderen en mensen met een hart- en vaatziekte of longaandoening) tegen (verhoogde concentraties van) luchtverontreiniging, o.a. door het voeren van beleid gericht op het realiseren van zogenaamde gevoelige bestemmingen, bijvoorbeeld kinderopvang, scholen, verpleeghuizen, op voldoende afstand van drukke wegen.

Bijlage

A. Bronnenlijst

Onderstaande tabel geeft een weergave van gebruikte bronnen.

1	Milieukwaliteit Volksgezondheid Toekomst Verkenning (vtv2018.nl) RIVM, 2014
2	Gezondheidsraad (2021) Risico's van ultrafijnstof in de buitenlucht.
3	Gezondheidsraad (2018) Gezondheidswinst door schonere lucht.
4	WHO global air quality guidelines. 2021.
5	RIVM, 2018.
6	www.gezondheidsgids.ggdhaaglanden.nl
7	Kaarten Atlas Leefomgeving
8	RIVM, 2016.
7	www.Schoneluchtakkoord.nl
8	Schone lucht provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)